

200.

Av herr **Stjärne m. fl.**, *angående utredning om vidgad rätt till statsbidrag för förbättring och underhåll av enskild väg.*

I Kungl. Maj:ts kungörelse nr 359/1939 angående statsbidrag till enskild väghållning finnes i § 2, mom. 2 följande bestämmelse:

»Underhållsbidrag kan avse såväl vägunderhåll som vinterväghållning eller ock ettdera av dessa slag av underhåll samt utgår: a) där vägen befares av andra än väghållare i större omfattning eller eljest på sådant sätt, att underhållet därigenom avsevärt försvåras; samt b) där vägen är av väsentlig betydelse för en bygds befolkning och det nödiga underhållet av vägen på grund av vägens längd eller annan omständighet måste anses vara för väghållarna synnerligen betungande.»

Kungörelsen grundar sig på 1935 års vägsakkunnigas förslag. De sakkunnigas yttrande, enligt vilket punkt b) är utformad, har följande lydelse:

»Då en by eller en grupp av gårdar — såsom ej sällan är händelsen — ligger å ett avsevärt avstånd från det allmänna vägnätet, uppgå kostnaderna för hållande av nödig utfartsväg till det allmänna vägnätet till betydande belopp. Starka billighetsskäl torde tala för att bland annat i sådana fall medgiva statsbidrag till utfartsvägens underhåll, och detta helt oberoende av om vägen trafikeras av andra än väghållarna. Med hänsyn härtill ha de sakkunniga föreslagit två undantagsfall i kungörelseförslaget, då statsbidrag till vägunderhåll må utgå. Dessa ha angivits sålunda, att vägen antingen är av väsentlig betydelse för en bygds befolkning eller att det nödiga underhållet av vägen på grund av dess längd eller annan omständighet måste anses vara synnerligen betungande för väghållarna. En väg torde få anses vara av väsentlig betydelse för en bygds befolkning, då den bildar utfartsväg för bygden i fråga eller utgör förbindelseled till annan bygd eller inrättning, anordning eller dylikt, dit bygdens befolkning ofta har ärenden. Med bygd avse de sakkunniga en by eller en samling gårdar. Utfartsväg för enstaka gård faller alltså utanför förslaget. Däremot torde hit kunna hänföras vägar till fiskelägen, även om dessa icke bebos under annan del av året än då fisket pågår. Av villkoret torde följa, att en relativt kort väg icke bör erhålla statsbidrag. Om statsbidrag lämnats till byggande av viss enskild utfartsväg, innebär detta icke alltid, att vägen skall anses berättigad jämväl till bidrag för underhållet. Nu nämnda bidragsformer torde nämligen fylla delvis andra ändamål.»

Därigenom att de sakkunnigas »eller det nödiga underhållet» av departementschefen i propositionen utbytts mot »och det nödiga underhållet», har en betydelsefull skärpning av villkoren ägt rum och möjligheterna att erhålla ifrågavarande statsbidrag i avsevärd grad beskurits. Genom denna skärpning och villkoren i övrigt torde en betydande del av enskilda vägar och gemensamma utfartsvägar vara utan möjlighet till erhållande av stats-

bidrag. Detta förhållande ger i berörda avseende enligt vår mening icke den rättvisa åt så stora kontingenter av den jordbrukande befolkningen som önskligt vore. I skogsbygder med gles eller relativt gles bebyggelse kan underhållet av de enskilda vägarna ofta bli en betydande tunga, vilket i många fall resulterar i att vägen alltmer försämras och till sist blir nära nog ofarbar för tyngre fordon. En sådan utveckling är så mycket mer beklaglig som större krav på framkomlighet för lastbilar numera ställs även på enskilda vägar på grund av att ansenliga transporter verkställas med nämnda fordon. Någon möjlighet att rationalisera vägunderhållet på de enskilda vägarna i likhet med vad som sker på de allmänna föreligger i allmänhet icke. Vill den enskilde vägunderhållaren hålla sin väg i någorlunda skick, är han i de allra flesta fall hänvisad till samma metoder som användes i äldre tider. Ofta är avståndet mildtals till närmaste grustag, och att hämta ett eller två lass grus blir en dags arbete för man och dragare. Vad detta betyder under de förhållanden, som nu råda, då de allra nödvändigaste jordbruksarbetena ofta bli eftersatta i brist på arbetskraft, är lätt att inse. Med nuvarande arbetslöner blir det dessutom alldeles för dyrt med sådan arbeten, vars undanskjutande icke medföra omedelbar inkomstminskning.

Som ett exempel på hur anförda förhållanden kunna skapa en nära nog prekär situation må följande anföras. För några år sedan företogs i södra Östergötland ombyggnad av en allmän väg. För undvikande av backar med stark stigning flyttades den därvid några hundra meter på en sträcka av cirka 6 kilometer. Ett 10-tal medelstora och mindre gårdar, som äro belägna vid eller relativt nära den gamla vägen, blevo därvid hänvisade till att själva underhålla sin väg. Innehavarna ansågo detta mycket betungande och orättvist. Något statsbidrag kunde emellertid på grund av nu gällande villkor ej erhållas. De som aldrig haft förmånen av allmän väg i sin närhet, äro vana vid väghållningsarbetet, men de ekonomiska uppoffringarna äro därför ej mindre kännbara.

Liknande förhållanden som här anfördes från Östergötland torde säkerligen kunna påvisas från skilda delar av landet.

Vårt stora sociala problem, av alla omvitnat, är ju flykten från landsbygden. Det måste anses vara ett viktigt led i strävandet att lösa denna brännande fråga, att såväl allmänna vägar och genomfartsvägar som enskilda vägar av mera allmän betydelse bliva förbättrade och hållna i gott skick. Detta gäller även de vägar, som äro nödvändiga för ett mera begränsat antal större eller mindre gårdar. Formerna för en statlig handräckning i berörda avseende kunna variera. Kontant subvention kanske ej alltid vore att föredraga, fastmer skulle möjlighet att få begagna sig av de vägförbättringsmedel, som tillverkas för de allmänna vägarna, giva en avsevärd hjälp. Genom ett allsidigt studium av dessa frågor skulle det säkerligen visa sig, vilka åtgärder som vore de mest ändamålsenliga.

Såsom av ovanstående framgår torde en vidare ram för statens bidrag till väghållningen vara väl motiverad, och såsom en första åtgärd torde det vara lämpligt att en uppmjukning av de i anförda kungörelse bestämda villkoren företages.

Under hänvisning till det anförda hemställas,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t begär skyndsamt utredning avseende vidgad rätt till statsbidrag för förbättring och underhåll av enskild väg.

Stockholm den 21 januari 1944.

And. Stjärne.

C. D. Skagerlund.

Wald. Svensson.

Carl Björling.

Andreas Nilsson
i Norrlångträsk.

Rudolf Boman.
